

Sköldpaddor nas paradis

CAYO LARGO | KUBA

Drömlika stränder, lyxresorter och djurvård. En udda kombination? Inte på den kubanska ön Cayo Largo där besökare kan följa hotade sköldpaddsorter från ägg till frisläppning.

TEXT: IZABELLA ROSENGREN | FOTO: MALIN PALM

Cayo Largo är den viktigaste äggläggningsplatsen för sköldpaddor på Kuba.

Ett sköldpaddsägg är stort som en pingisboll och går från att vara mjukt till hårt på ett par dagar.

Leonardo Valides skrubbar rent en av de större sköldpaddorna på centret med sand och vatten.

GONZALO NODARSE, EN sympatisk liten man med snälla bruna ögon, går med raska steg över de kritvita dynerna. Som marinbiolog och föreståndare för öns bevarandecentrum för sköldpaddor, Centro de Rescate de Tortugas Marinas, är han dock inte på jakt efter den bästa solstolen utan efter sköldpaddsbön, framför allt de som riskerar att förstöras av havsströmmar eller oaktsamma turister.

Det dröjer inte länge förrän han har identifierat ett bo nära havsbrynet och efter en stunds grävande håller han upp det första ägget. – Oäkta karetsköldpadda. Sex dagar gammalt. Det ser man på färgen, säger han och börjar med varsam hand att flytta äggen från boet till en plasttunna.

Efter en stund frågar han mig om jag vill ta över, vilket jag tveksamt tackar ja till.

– Jag gör detta så ofta. Det är bara skönt om någon annan hjälper till.

Det är mycket viktigt att äggen placeras precis som i boet, annars finns risken att embryona

KUBAS ORÖRDA NATUR

Kubas relativt orörda natur beror främst på landets politiska status och isolering ifrån omvärlden. Fram till 1980-talet var turister en ovanlig syn på det socialistiska Kuba. Nuförtiden besöks Kuba av drygt tre miljoner turister årligen. Den långvariga isoleringen har lett till att landet har blivit en ofrivillig Edens lustgård vad gäller djur och natur. Cayo Largo är en av få platser i Mexikanska golfen där bland annat oäkta karetsköldpadda och grön havssköldpadda lägger sina ägg. Båda arterna kategoriseras som "starkt hotade" av den Internationella naturvårdsunionen. Arbetet för att bevara dem är således stort.

dör. Turligt nog blir inte ett enda ägg omelett under min skakiga hantering och de blivande bebissköldpaddorna kan andas ut, åtminstone tillfälligt.

Det är ännu tidigt på säsongen och Gonzalo hittar bara ett bo. Men om bara några veckor kommer tusentals sköldpaddshonor att invadera stränderna för att lägga sina ägg på mer eller mindre skyddade platser. Då brukar Gonzalo ta med sig turister som vill hjälpa till att plocka ägg och se när honorna lägger ägg på stranden.

– Men aldrig fler än 50 stycken. Reglering är A och O när det kommer till att bevara miljön, säger han.

CAYO LARGO ÄR en ö helt tillägnad turismen. Det finns ingen lokalbefolkning, bara mer eller mindre stationär hotellpersonal från öns flädiga resorter. Ändå är ön, precis som resten av Kuba, fortfarande relativt orörd. Ja, till och med hyfsat oförstörd.

Solen börjar sakta dala mot horisonten. Havet är blåare än vad alla filter på Instagram kan åstadkomma. Gonzalos arbetsdag är slut

och han får skjuts hem med en av öns två taxibilar. Själv är jag utmattad efter en heldag i solen och somnar med bilden av de små pingisbollsliknande äggen på näthinnan.

MORGONEN DÄRPÅ RÅDER febril aktivitet på bevarandecentret. Äggen har grävts ner på centrets strandplätt och försetts med skyddstaket i form av en avsågad oljetunna. Skötaren Leonardo Valides sjunger högt medan han skrubbar både bassänger och sköldpaddor innan centret öppnar för dagen.

En oäkta karetsköldpadda med en söndertrasad fisk i munnen tittar på mig med en skeptisk min. Föga anar den att detta är dagen som den för första gången kommer att få se och simma i havet.

Dykturer avgår från Cayo Largo i princip varje dag, men det är bara en handfull gånger per år som den kanadensiska sköldpaddsfantasten Eliane Clément är med, vilket gör dagens tur till något alldeles extra. Elaine producerar en film om sköldpaddorna på Cayo Largo och har besökt ön fler gånger än hon kan minnas. Det är

RESA HIT

Det går dagligen inrikesflyg från Havanna och Varadero till Cayo LARGOs internationella flygplats. Pris från 1 350 kr. Det går även att resa direkt till Cayo Largo från Toronto och Montreal. Flyg går en gång i veckan och kostar från 3 700 kr. Tänk på att det kan vara krångligt att boka biljetter via Internet på grund av Kubas usla uppkoppling. Ett alternativ är då att gå till något av de större hotellen i exempelvis Havanna och boka biljetter direkt över disken.

också anledningen till att hon numera fungerar som Gonzalos högra hand när det kommer till frisläppning av sköldpaddorna.

– Varje gång jag kommer hit så släpper vi ut några av de äldsta sköldpaddorna, de som är drygt 16 månader gamla, säger hon.

Hon lastar över sköldpaddorna i en grå back som sedan baxas in längst bak i båten. Gonzalo och Leonardo, som fram till nu har haft fullt upp att väga, mäta och märka, tar farväl av individerna och försvinner sedan snabbt från bryggan. Kvar står en grupp dykturister som fram tills alldeles nyligen inte hade en aning om att de skulle få sällskap av tre sköldpaddor.

DEN KLARBLÅ HORISONTEN bildar en skarp kontrast till det kristallklara havet och någonstans härunder finns sköldpaddornas nya hem. Ackompanjerade av vägnors skvalpande gör sig dykarna redo för ett äventyr i det stora blå. Männan, som samtliga bär speedos av modell mindre, har naturligtvis med sig sin egen utrustning och det uppstår ett intensivt sorl när deltagarna ska få på sig alla saker i rätt ordning. ►

I väntan på att bli utsläppt i havet.

Även sköldpaddorna känner att det är något på gång och sprattlar intensivt i sina gråa boxar. Kanske har doften av hav, vågornas sus och båtens gungningar triggat igång deras hemlängtan. Elaine tar ett stadigt grepp om sköldpadda nummer ett och håller den sedan stilla precis under vattenytan, bara meter från de livfulla korallreven. Färgglada fiskar iakttar vaksamt dykarna med dyra undervattenskameror som ligger redo att föreviga frisläppningen. Så släpper hon och sköldpaddan, uppenbart förundrad över den nya omgivningen, tar några försiktiga simtag innan den sätter fart mot oändligheten. Samma sak upprepas med sköldpadda nummer två. När det är dags för sköldpadda nummer tre går det dock inte som förväntat. Istället för att sticka iväg försöker den gömma sig under en sten. Sedan simma upp till ytan där den lägger sig helt blickstill.

– Vad är det för fel på den? frågar en dykare som ännu inte fått på sig cyklopet.

– Hon är rädd. Alla närgångna dykare skrämmer henne. Hon behöver bara lite tid, säger Elaine Clément.

BOENDE

Det finns inga restauranger på ön så alla (sju) hotell har allt inkluderat.

Budget: Hotel Playa Blanca.

Ett enklare hotell vars rum sett bättre dagar. Trädäcket vid den fantastiska stranden är dock ett starkt plus. Från 800 kr/natt.

Medel/lyx: Sol Cayo Largo.

Populärt "lyxhotell" som ligger precis vid stranden. Från 1 000 kr/natt.

Hotellen brukar anordna aktiviteter som aerobics, volleyboll och undervisning i spanska. När det kommer till dykutrustning så finns allt från våtdräkt och cyklop till tuber och simfötter att låna på dykcentret.

En stund senare, ett nytt försök. Sköldpaddan tycks ha samlat sig och efter några snabba simtag är den bortom synhåll. Så har ytterligare tre sköldpaddor bevarats för framtiden. ●

Izabella Rosengren är naturgeografen och klimatvetaren som paradoxalt nog samlar på länder. Cayo Largo blev snabbt en favorit med precis så turkosblått hav och vit sand som hon hade föreställt sig.

Klart vatten och vackra stränder gör Cayo Largo till en populär turistdestination.

